

li.remissvar@regeringskansliet.se,
li.dl@regeringskansliet.se

Begäran om yttrande över betänkandet Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd (SOU 2024:56)

Er beteckning: LI2024/01638

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker flera av utredningens förslag men lyfter även viktiga reservationer. Länsstyrelsen varnar för att ett slopat beteskrav riskerar att försämra djurvälfaerden om inte lösdrifternas kvalitet förstärks. Vidare betonas vikten av att fortsatt säkra skydd mot rovdjur och väder för djur i lösdrift.

Förslaget om koncentrerad förprovning till de sex civilområdesansvariga länsstyrelserna har sina skalfördelar och Länsstyrelsen Skåne har lång erfarenhet av koncentration av länsöverskridande arbetsuppgifter. Ytterligare riskanalys behöver vidtas då effekterna lär vara omfattande för enskilda länsstyrelser som myndighetsutövare samt för producenterna i länen. Särskilt i frågor som berör strategisk kompetens, samsyn i tolkningen av djurskyddslagen och utifrån närhetsprincipen.

Målstyrd reglering ifrågasätts för att skapa otydlighet – fokus bör ligga på bättre management och samarbete mellan kontrollprogram och myndigheter. Förslaget om utökad skyddsjakt för hjortdjur avstyrks då det anses ineffektivt och riskerar hotade populationer.

Länsstyrelsen tillstyrker förslag om höjda ersättningar för rovdjursavvisande stängsel och djurvälfaerd. Investeringsstödens konstruktion har sina brister då det missgynnar mindre lönsamma företag. Länsstyrelsen föreslår att startstödet till unga höjas kraftigt och även att ta hänsyn till djurenheter.

Länsstyrelsen ser positivt på satsningar inom forskning och innovation samt föreslår förenklingar i stödhantering samt bättre vägledning och kalibrering av kontroller.

1 Författningsförslag

Förändring av 2 kap 3 § DF

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget med viss reservation.

Förslaget grundar sig på antagandet att svenska lösdrifter över lag är av hög kvalitet. Erfarenheten är dock att det är stor variation.

Förslaget innebär att lösdrifter av sämre kvalitet kan dra fördel av att beteskravet försvinner, med sämre djurvälstånd som följd. Tas beteskravet bort bör kraven på lösdrifter stärkas. Om beteskravet tas bort öppnas möjligheten att kunna bevilja extra stöd för bete. Det bör dock säkras att detta är möjligt från EU, innan beteskravet tas bort. Dagens beteskrav är mycket svårt att kontrollera, då det kräver återkommande besök i vissa produktioner. Djurvälståndsstöd skulle kunna kompletteras med ytterligare krav på bete som gör det enklare att kontrollera.

Förändring av 2 kap 17 § DF

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

Viktigt att ha i beaktande hur det knyter an till rovdjursfrågorna och hur det påverkar möjligheterna till rovdjursavvisande stängsel.

Förslaget öppnar för ett attraktivt friluftsliv med fler betade marker, även om det ställer krav på skyltning när människor kan röra sig mer fritt i områden med betande djur. Förslaget öppnar också för bättre möjligheter till rotation mellan olika betesmarker, som kan vara nödvändig vid väderfenomen som torka och översvämning.

Flyttbara elstängsel är ett bra alternativ för flexibelt betande.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma att författningsförslaget inte tar riktigt hänsyn till EU direktivet 98/58/EG om skydd av animalieproduktionens djur, punkt 12 i dess bilaga som ligger bakom djurskyddslagens bestämmelser om att *Djur som inte förvaras i byggnader skall, såvitt det är nödvändigt och möjligt, ges skydd mot dåligt väder, rovdjur samt hälsorisker.*

Förändring av 6 kap 3 § DF

Länsstyrelsen Skåne anser att det är målgruppens perspektiv och behov som ska stå i centrum för arbetet och inte de handläggande myndigheternas. Länsstyrelsen i Skåne har lång erfarenhet av

koncentration av länsöverskridande arbetsuppgifter, t.ex. inom Jordbrukarstöden. Vi har övervägande goda erfarenheter av sådan koncentration och kan se de skalfördelar som det innebär.

Samtidigt vill Länsstyrelsen uppmärksamma att det finns överhängande risker att strategiska kompetenser förloras på enskilda länsstyrelser vid en koncentration, beroende på de olika förutsättningar som råder i landet. Likaså kan det innebära utmaningar gällande samsyn i tolkningen av djurskyddslagen eller närhetsprincipen mellan myndighetsutövaren och producenten. Det är önskvärt att riskerna analyseras ytterligare inför eventuell ändring av förprövningen.

Allmänna synpunkter

Kap 4 Konkurrenskraft och djurskydd

4.10 Utredarens övervägande och förslag

Länsstyrelsen avstyrker förslaget om generellt längre besöksintervall på gårdar med ViLA. Framförallt inom fårhållningen där kunskapen generellt sett är lägre. Även på stora gårdar, där sjukdomar till antalet är fler, riskerar längre besöksintervall att påverka djurhälsan negativt. Länsstyrelsen ifrågasätter också förslaget att låta husdjurstekniker ersätta veterinär vid behandling av fertilitetsstörningar hos mjölkkor. Husdjursteknikerna är idag väldigt få till antalet.

4.12 Utredarens övervägande och förslag

Målstyrda regleringar försvårar likabehandlingen och är ofta mindre tydliga för producenterna. Det är viktigt att fokusera mer på managementet än att minska regelmängden. Den administrativa bördan är en större belastning än regelmängden. Utveckla därför samarbetet mellan kontrollprogram och myndighetsutövning. Låt myndigheterna ta del av resultat från kontrollprogram och certifieringsorgan. Länsstyrelsen bidrar väldigt lite till arbetsbördan då kontrollintervallen generellt överstiger 10 år.

4.10 Utredarens överväganden och förslag – områden utanför djurskyddsområdet

Länsstyrelsen i Skåne avstyrker förslaget om utökad skyddsjakt utan tillstånd för rådjur, dov- och kronhjort. Förslaget bedöms inte ge praktisk effekt då dagens regler och jakttider redan erbjuder goda

möjligheter att förebygga skador. Samtliga arter som nämns i förslaget har en lång allmän jakttid som i första hand ska utnyttjas för att förebygga skador. Fokus bör ligga på ökad samordning för jakt, inventering och skadeförebyggande insatser snarare än regeländringar. För rådjur finns inget utbrett skadeproblem i länet och antalet skyddsjaktsansökningar är få. Länsstyrelsen anser även att behovet av utökad skyddsjakt gällande kronvilt inte finns. De ansökningar om skyddsjakt som inkommer hanteras löpande. I södra halvan av Skåne finns ett förvaltningsområde för nominat- underarten av kronviltet där jakten regleras genom licenstilldelning. Arten utgör en genetiskt intakt restpopulation av det ursprungliga svenska kronviltet och är kategoriserad som Nära hotad (NT) i rödlistan för hotade arter. Gällande dovilt har Länsstyrelsen under de senaste åren märkt av en ökning av antalet ansökningar om skyddsjakt, framför allt under månaderna maj - juli då grödorna är som mest betesbegärliga, men även för jakt nattetid under pågående allmän jakttid. Detta förekommer främst på mindre och öppna marker som av den anledningen har liten rådighet till att beskatta stammen under ordinarie jakttid. I dessa områden genomför Länsstyrelsen fältbesök och informerar om jaktlig förvaltning och betydelsen av samverkan med grannar angående klövviltstammarnas storlek och utveckling i området. Gällande alla arter i förslaget kan ansökan om skyddsjakt skickas in till Länsstyrelsen i det enskilda fallet. Skyddsjakten löser inte problemet på lång sikt men kan på kort sikt ge en skrämseleffekt och tillfälligt minska skadetrycket.

Länsstyrelsen i Skåne tillstyrker förslaget om att Jordbruksverket bör utreda viltskadors påverkan på primärproduktionens lönsamhet och jordbruksverksamhet i stort. De svenska klövviltstammarna har ökat under senare år. På flera håll har denna ökning lett till diskussioner kring arternas för- och nackdelar. Situationen blir ansträngd i områden där närliggande markägare har olika intressen avseende klövviltet där jakt eller jordbruket upplåtits, men arrendatorn och markägaren har olika mål för klövviltstammarnas storlek. Därav efterfrågas kunskap om klövviltets effekter på gröda och skörd samt metoder för att inventera skador. Detta kan sedan utgöra ett underlag för överenskommelser kring jaktarrenden.

Beträffande utredarens förslag om ett nytt lägre referensvärde för varg. Länsstyrelsen i Skåne anser att en samhällsekonomisk kostnadsanalys ska genomföras med avseende på huruvida de kostnader som följer med en sänkning av referensvärdet för varg motiveras utifrån den effekt som förväntas uppnås. Naturvårdsverket har i sin slutredovisning av regeringsuppdraget att

utveckla vargförvaltningen presenterat en vetenskaplig rapport med titeln "Analys av vargens referensvärde i fråga om populationsstorlek för gynnsam bevarandestatus". Länsstyrelsen ser ingen anledning att ha någon annan uppfattning än den som framförs i rapporten.

En sänkning av referensvärdet riskerar att försvåra vargförvaltningen, minska möjligheterna till licens- och skyddsjakt, samt leda till lägre acceptans för både vargen och myndigheternas arbete. Det finns inga garantier för färre angrepp på tamdjur vid lägre vargstam. Inför en eventuell ändring krävs ytterligare utredning om praktiska konsekvenser och genomförbarhet.

Länsstyrelsen i Skåne tillstyrker delvis förslaget om översyn i syfte att föreslå höjda ersättningsnivåer till djurägare. Länsstyrelsen anser att ersättningsnivåer för rovdjursavvisande stängsel inklusive underhåll och stängsling bör höjas för att möta djurhållarnas behov av att kunna förebygga och minska risken för rovdjursangrepp på tamdjur. Länsstyrelsen anser vidare att ersättningen för skadade, saknade och dödade djur ska motsvara den faktiska ekonomiska förlusten efter bästa möjliga bedömning.

4.10.1 Konsekvenser av utredarens överväganden och förslag – områden utanför djurskyddsområdet

Beträffande *Viltskador* där utredaren bedömer att förslaget om utökad skyddsjakt skulle innebära en minskad stam av vissa hjortdjur, främst dovhjort. Länsstyrelsen anser att doviltstammen ska regleras under ordinarie jakttid och inte genom utökad skyddsjakt. Länsstyrelsen uppmanar till samverkan över ett större område för att reglera stammen. Skyddsjakt kan endast ses som en akut åtgärd och inte som en långsiktig förvaltningsåtgärd.

6 Förprovning av djurstallar

6.9 Utredarens övervägande och förslag

Om ett ekonomiskt stöd ges för smittskyddssamråd bör rimligen resultatet av ett sådant följas. Det är av stor vikt att det ställs kunskapskrav på den veterinär som deltar i ett smittskyddssamråd. Smittskyddet är mycket viktigt och bör ingå vid förprovning. Länsstyrelsen ser positivt att se över undantag från förprovning. Det är dock viktigt att de befintliga undantagen då utvärderas.

7 Innovation och forskning

7.13 Utredarens övervägande och förslag

Det är viktigt att ta vara på dagens forskning och föra ut resultaten. Det finns idag en stor forskningsbank som inte används i någon större omfattning av lantbrukarna.

Länsstyrelsen tillstyrker flera av utredarens förslag att förstärka uppdrag gällande ökad konkurrenskraft med bibehållet djurskydd samt ökat anslag till det nationella forskningsprogrammet för livsmedel till berörda finansiärer som omnämns i utredningen (7.13). Vi är eniga i vikten att branschföreträdare och andra relevanta aktörer i högre grad får vara delaktiga i utformning av utlysningar. Vad gäller bedömningar av ansökningar ska det råda opartiskhet och ansökningar ska bedömas utifrån tydliga utlysningsskriterier. Länsstyrelsen anser att det finns överhängande risker i bedömningar där branschföreträdare är med. Myndigheter och forskningsfinansiärer är bäst lämpade att göra detta samt ha den rådighet att själva besluta vilket som är bäst lämpliga väg för ökad delaktighet.

8 Kontroller och administrativ börda

8.7 Utredarens övervägande och förslag

Länsstyrelsen ser positivt på kalibreringar som även omfattar branscherna. Att branscherna och myndigheterna har likvärdiga bedömningar ger producenterna en tydlighet och förståelse för hur regelverken ska tolkas. Länsstyrelsen ser positivt på en uppdatering av vägledningen. Den har sedan 2016 blivit avsevärt bättre men är i behov av en översyn. Länsstyrelsen gör bedömningen att det inte är resursmässigt möjligt att OV kan erbjuda en avstämning inför en transport, då det skulle vara nödvändigt med ett besök på plats för att kunna göra en korrekt bedömning.

9 Investeringsstöd för ökad konkurrenskraft

9.3.7 Investeringsstöd för öka konkurrenskraft

Konsekvensen av investeringsstödet konstruktion innebär att den stödsökande måste ha en god lönsamhet i företaget för att kunna uppfylla villkoren. Lantbrukaren behöver kunna finansiera minst 70% av investeringen själv, ofta större andel än så. Företag där stödet skulle kunna göra stor skillnad uppfyller inte alltid kravet på egenfinansiering.

Länsstyrelsen anser att den av utredningen föreslagna koncentrationen *inte* motverkar den beskrivna problematiken.

Skillnaden i poängnivå mellan län beror främst på stor variation i antal sökande i förhållande till storleken på tillgänglig budget för stöd. Hög konkurrens driver upp poängnivåerna för att erhålla stöd och det faktiska behovet av investeringar (målet) är inte alltid detsamma som söktryck eller efterfrågan. För att uppnå det utredningen eftersträvar krävs egentligen att alla ansökningar i hela landet konkurrerar med varandra om samma tillgängliga stödbudget. Det möter inte kraven på regional spridning och utveckling i hela Sverige (målstyrning). Att öka budgettilldelningen till norra Sverige ("områden med potential att öka djurantalet") via andra parametrar i fördelningsnyckeln för stödet ger inte något mervärde så länge som stödreglerna fortfarande kräver 70% egen finansiering från stödmottagaren.

9.3.8 Särskilda stöd till unga

Startstödet är på maximalt 300 000 kronor för heltidsarbete, vilket vi anser är för lågt. Det borde höjas rejält, förslagsvis 900 000 kronor och villkoras med att generationsskiften eller ägarbyten verkligen genomförs. Vi anser att det särskilda inkomststödet till Unga jordbrukare även borde beakta antal djurenheter som lantbrukaren har, inte bara antal hektar jordbruksmark, eftersom det finns lantbrukare som enbart har djurproduktion och går miste om inkomststödet i nuvarande system.

9.4.1 Djurvälståndersättning

Vi tillstyrker utredningens förslag och här är det viktigt att lyfta dikorna, inte enbart mjölkarna. Det är också dikorna som betar på naturbetesmarkerna vilka är väldigt arbetskrävande att stängsla och kräver annan typ av tillsyn.

9.4.2 Investeringsstöd för ökad konkurrenskraft

Länsstyrelsen i Skåne avstyrker förslaget att låta privata aktörer göra bedömningen av sökandes lönsamhet i stället för stödmyndigheterna. Det minskar jämförbarheten och är riskabelt då det i princip innebär att man kan "köpa" sig rätten till att bli beviljad stöd. Att vikta investeringsstödet till unga lantbruksföretag är positivt.

Förvaltningslagen medger sex månader som rimlig handläggningstid. Idag räknas tiden från dagen som ansökan skickas in, oavsett när en utlysning stänger. Det kan vara möjligt att ha en handläggningstid på tre månader förutsatt att tiden börjar räkna från den dag då

handläggningen kan påbörjas, inte från den dag då ansökan skickas in. Dessa sammanfaller sällan. Kompletta ansökningar förkortar handläggningstiden mycket och då måste e-tjänsten, för att ansöka om stöd, efterfråga samtliga uppgifter som behövs för handläggningen. I dagsläget behöver i stort sett alla ansökningar skicka in kompletteringar, vilket är tidsödande. Handläggningen ska göras korrekt och effektivt och att koncentrera handläggningen till färre länsstyrelser kan ha fördelar om man samtidigt beaktar regionala behov och sätter verksamhet och målgrupp i fokus.

9.5 Utredarens överväganden och förslag

Vi tillstyrker förslaget att Regeringen ska fortsatt verka för att EU ska tillåta djurvälståndersättningar för åtgärder som ingår i nationell lagstiftning och praxis men som går utöver EU:s gemensamma djurskyddslagstiftning.

Vi tillstyrker förslaget att Regeringen ska fortsatt arbeta för att i EU förändra reglerna för grundvillkoren i syfte att minska den administrativa bördan och att de ekonomiska konsekvenserna vid sanktioner inte ska bli orimligt hårda.

Vi tillstyrker utredningens förslag att Regeringen ska ge Jordbruksverket i uppdrag att:

- undersöka möjligheterna och utforma förslag för att genomföra ekonomiska uppräkningsberäkningar för ersättningsnivåerna för djurvälståndersättningar samt undersöka möjligheterna att inom ramen för CAP införa fler djurvälståndersättningar, även till dikor. Det är idag brist på kalvar till nötköttproduktion och en djurvälståndersättning skulle motverka detta.
- Undersöka möjligheterna och utforma förslag för att höja budgeten för investeringsstöden. Samtidigt bör stödregler och ersättningsnivåer ses över.
- Utredda möjligheterna att med årliga förstärkningar till investeringsstöden öronmärka medel för ny- eller ombyggnation till lösdrift i mjölkföretag som har uppbundet system. Länsstyrelsen anser att dessa medel bör hanteras genom särskild nationell pott för avrop.
- Se över startstöden till unga lantbruksföretagare och villkoren för stöden i syfte att framför allt förenkla

handläggningen. Öka kraven på faktiskt ägande eller arrende och höj ersättningsnivån.

- Ta fram enhetskostnader för täckdikning och uppförande av stallbyggnader för fårproduktion. Det borde finnas enhetskostnad för alla djurslag och inriktningar! Även att eget arbete hade varit godkänt vid enhetskostnad hade förenklat mycket.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Ola Melin med livsmedelsstrateg Carlos Rojas Carvajal som föredragande. I den slutliga handläggningen har också landsbygdsdirektör Åsa Lindberg och enhetschef Kerstin Rietz medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.